

LÆRINGSVERKSTEDET BARNEHAGE AVD
FANA GÅRDS OG FRILUFTSBHG
Postboks 215
2051 JESSHEIM

Vår referanse: 2022/10675-29
Saksbehandler: Ragnhild Helene Revheim
Jarlsby
Dato: 15. mars 2023
Deres ref.:

Vedtak om helseverngodkjenning av Læringsverkstedet Fana Gårds- og friluftsbarnehage

Miljørettet helsevern ved Helsevernenheten fører tilsyn og godkjenner barnehager etter forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler. Forskriften er hjemlet i folkehelseloven. Forskriftens veileder er Miljø og helse i barnehagen, Helsedirektoratet, 2014.

Alle barnehager skal ha en godkjenning etter forskriften. Miljørettet helsevern førte tilsyn med Læringsverkstedet Fana gårds- og friluftsbarnehage 10. mars 2022. Barnehagen søkte 18. mai 2022 om endret helseverngodkjenning.

Vedtak :

Læringsverkstedet Fana Gårds- og friluftsbarnehage godkjennes etter forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler. Antall barn i barnehagen skal ikke overstige følgende begrensninger:

- Barnehagen har 526,1 kvm leke- og oppholdsareal.
- Hvert barn over 3 år skal ha minimum 3,5 kvm leke- og oppholdsareal. Hvert barn under 3 år skal ha minimum 5,0 kvm leke- og oppholdsareal.
- Barnehagen må fortsette å basere sin virksomhet på gårds- og friluftsliv, der barna er særlig mye ute.
- Barnehagens innendørs leke- og oppholdsarealer må holde god kvalitet, og barna må ha tilgjengelige tilleggsarealer.

Hjemmel for vedtaket er forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler m.v. § 6 og folkehelseloven § 10.

Parter i saker kan klage på vedtaket. Reglene om klage står i forvaltningslova kapittel VI. En eventuell klage skal sendes til Miljørettet helsevern (Etat for helsetjenester, Solheimsgaten 9, 5058 Bergen, eller mhv@bergen.kommune.no). Fristen for å klage er 3 uker fra dere mottok dette brevet.

FAU er også part i saken. **Vi ber derfor barnehagen sende kopi av vedtaket til FAU.**

Dere må gjerne kontakte oss for veiledning i saken.

Dette brevet er offentlig. Det er rett til innsyn i sakens dokumenter i henhold til forvaltningsloven §§ 18 og 19.

Regelverk og veiledning

Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler har som formål å bidra til at miljøet i barnehager fremmer helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold samt forebygger sykdom og skade (§ 1).

Barnehager skal være godkjent etter forskriften (§ 6). Godkjenning gis i medhold av folkehelseloven § 10. Kommunen, ved Miljørettet helsevern, kan stille vilkår ved godkjenningen.

Arealene skal være utformet og innredet slik at forskriftens formål ivaretas (§ 9). At det er tilstrekkelig leke- og oppholdsareal har betydning for barns mulighet for aktivitet og hvile (§ 10), psykososiale forhold (§ 12), renhold (§ 13), sikkerhet (§ 14), smittevern (§ 17), inneklime (§ 19), belysning (§ 20) og lydforhold (21).

Barnehager blir godkjent for et visst antall barn (§ 6). Veiledende arealnormer er at barn over 3 år skal ha minimum 4 kvm leke- og oppholdsareal, og barn under 3 år skal ha minimum 5,3 kvm leke- og oppholdsareal. Dette står i forskriftens veileder, Miljø og helse i barnehagen (Helsedirektoratet, 2014), til §§ 6 og 9.

Barne- og familiedepartementet publiserte 20. februar 2002 retningslinjer for godkjenning av barnehager som i hovedsak baserer sin virksomhet på friluftsliv. Retningslinjene skriver at veiledende arealnormer må oppfattes som en minimumsstandard for å sikre at arealutnytingen ikke blir sterkere enn det som kan regnes som forsvarlig, men at godkjenningsmyndighet etter en konkret vurdering kan gå noe ned på krav til arealnorm.

Beskrivelse av barnehagen

Fana gårds- og friluftsbarnehage ble helseverngodkjent i 2010. Barnehagen søkte om endret helseverngodkjenning i 2014, etter å ha bygget nytt leke- og oppholdsareal i Høyloftet. Søknadsprosessen stoppet dessverre opp, uten at barnehagen kan lastes for dette, og barnehagen har derfor ikke hatt gyldig helseverngodkjenning.

Barnehagen ble bygget i 2009, som et hovedbygg med to etasjer med løfteplattform mellom, fjøs og et oppholdsrom inntil fjøset. Barnehagen utvidet med avdelingen Høyloftet i 2013. Høyloftet ligger i etasjen over fjøset. Byggene har gulvvarme og balansert ventilasjon. Barnehagekjeden Læringsverkstedet kjøpte barnehagen i 2018.

Hovedbyggets underetasje har fire småbarnsavdelinger som ved tilsynet 10. mars 2022 hadde 10, 10, 13 og 13 barn. Hovedbyggets førsteetasje har tre storbarnsavdelinger som alle hadde 19 barn. Høyloftet har også en storbarnsavdeling med 19 barn. Til sammen hadde barnehagen 122 barn ved tilsynet 10. mars 2022.

Barnehagen ligger i enden av en blindvei, like innenfor Sædalen skole. Det er ikke trafikk ved barnehagen, annet enn kjøring til en parkeringsplass for turgåere. Det er ikke støy eller kilder til forurensning ved barnehagen.

Utearealet er oppgitt å være 4300 kvm stort. I tillegg har barnehagen langtidsleie av marker som ligger inntil barnehagens innegjerdete uteområde. Her går barnehagens fire sauer, og områdene brukes som baser når avdelingene er ute. Barnehagen har også baser i skogen på begge sider av dalen. Barnehagen benytter stiene og grusveiene som starter like ved og går og innover byfjellene. Barnehagen har en minibuss, slik at de enkelt kan dra på utflukter andre steder. Barnehagen har bålhytter, lavvoer og gapahuker både på inngjerdet uteområde og i områdene rundt barnehagen.

Alle barna deltar i gårdsdriften, på ulike ukedager. De steller sau, høns, kaniner og marsvin. Barnehagen har et fjøs, der barna er med. Ved fjøset er det også toalett, håndvask og et oppholdsrom med bord, sitteplasser, utstilling og vask. Barna deltar også i planting og høsting av frukt og grønnsaker.

Barnehagen har særlig fokus på friluftsliv, og barna er mer ute enn inne. Styrer opplyste 8. februar 2023 at barna er inne omtrent 1 - 2 timer per dag. Barnehagen har en bålhytte på det inngjerdete området, og en bålhytte til blir ferdig i løpet av våren 2023. Den nye bålhytten vil gjøre det lettere å starte dagen utendørs med de små barna. Barnehagen har også bygget en ny lekestue på 6 kvm. Barnehagen planlegger å bygge et nytt takoverbygg til småbarnas sandkasse.

Barnehagen har i tillegg en liten hytte over en bekk, to lavvoer og en gapahuk utenfor det inngjerdete området.

Barnehagen har flere turer og heldagsutflukter i uken. Barna under 3 år er mer ute enn i andre barnehager, og drar også på heldagsturer. Barna sover ute, enten i vogner eller i hytte/lavvo. Småbarn kan også sove på tur, i soveposer.

Barnehagen lager i stor grad måltider ute på bål, med alle aldersgrupper.

Barnehagens innendørs leke- og oppholdsareal

Barnehagen har ikke hatt gyldig helseverngodkjenning, men ble godkjent etter barnehageloven i 2016, med 536,4 kvm leke- og oppholdsareal. Barnehagen har i ettertid omgjort ett lekerom på 19,5 kvm til garderobe, så dette rommet regner ikke lenger med som leke- og oppholdsareal.

Vi forhåndsvarslet helseverngodkjenning av barnehagen 4. august 2022. Barnehagen har etter dette omgjort et tidligere personalrom til grupperom. Dette rommet er 9,2 kvm stort. Barnehagens nye leke- og oppholdsareal blir derfor $536,4 \text{ kvm} - 19,5 \text{ kvm} + 9,2 \text{ kvm} = 526,1 \text{ kvm}$.

Barnehagen fikk målt opp arealene på nytt høst 2022. I denne oppmålingen er det tatt med en del arealer som ikke er tidligere godkjent, og som ikke kan regnes med i ny helseverngodkjenning, som beskrevet i vårt brev sendt 30. januar 2023.

Arealene er likevel vurdert som positive tilleggsarealer. Arealene ble sist befart 8. februar 2022. Til stede var styrer Anna Louise Darlington, regionleder fra Læringsverkstedet Kristi Pemmer Sætre, rådgiver Øystein Bekken fra barnehagemyndigheten i Bergen, samt senioringeniør Ragnhild Jarlsby fra Miljørettet helsevern.

Barnehagen har følgende arealer:

	Godkjent leke- og oppholdsareal, basert på godkjenning etter barnehageloven fra 2016	Barnehagens oppmåling 2022	Kommentarer
Fjøsbygget			
Høyloftet hovedrom 205	32,0	44,2	Arealer med takhøyde under 1,9 meter er ikke regnet med. Kjøkkeninnredning er ikke regnet med.
Høyloftet fingardarobe 202	0	11,2	Regnes ikke med på grunn av at det ikke er klart skille mellom grovgardarobe og fingardarobe, og

			det er gjennomgangstrafikk til toaletter og garderobe. Det er en sofa der, men rommet har lav verdi som leke- og oppholdsareal.
Oppholdsrom inntil fjøs 102	20,3	20,3	Ikke forskjell mellom arealene.
Lekestue 105	0	6	Et nytt, frittstående bygg, tilsvarende et dukkehus. Ikke rom for varig opphold, jamfør plan- og bygningsloven. Brukes til smågrupper, lek og lesing.
Fjøs	0	0	Rommet er ikke medregnet, men brukes av grupper av barn. Rommet er 76,4 kvm stort.
Underetasje			
Lek/hvil 004	30,4	30,5	Ikke vesentlig forskjell mellom arealene.
Grupperom 005	8	7,9	Ikke vesentlig forskjell mellom arealene.
Lek/hvil 006/011	91,9	63,5 26,9	Det er satt opp en lettvegg. Arealet er redusert med 1,5 kvm, altså ikke en vesentlig endring.
Fingarderober 015	31,4	35,1	Det er gjort fratrekk for fingarderoberinnredning.
Fellesrom/stue 024	43,6	42,6	Ikke vesentlig forskjell mellom arealene.
Lek/hvil 025	32,0	32,0	Ikke forskjell mellom arealene.
Grupperom 033	13,6	13,5	Ikke vesentlig forskjell mellom arealene.
Kjøkken 028	7,5	11,1	Det er gjort fratrekk for kjøkkeninnredning.
Fingarderober 003	0	13,3	Rommet har ikke dagslys og utsyn. Barnehagen beskriver at det brukes til gruppelek og samlingsstund før påkledning.
Grovkjøkken 026	0	3,4	Rommet er en liten krok med gjennomgangstrafikk. Barna lærer om resirkulering der.
Galleri 013	0	19,6	Rommet har ikke dagslys og utsyn. Brukes blant annet til motorisk lek.
Møteplass 016	0	15,6	Rommet er et inngangsparti, og kan derfor ikke regnes med i leke- og oppholdsareal. Brukes til samling før barna går ut, eller samling dersom det er dårlig vær. Rommet brukes ikke ellers til noe annet enn at det står et bord der med brukte klær foresatte kan forsyne seg av.
Første etasje			
Lek/hvil 101	12,3	12,4	Ikke vesentlig forskjell mellom arealene.
Lek/hvil 103	49,7	40,9	Det er satt opp en lettvegg mellom 103 og 108. Arealet er redusert med 0,5 kvm, altså en ikke vesentlig endring.
Lek 108	27,4	35,7	
Grupperom 107	9,1	9,0	Ikke vesentlig forskjell mellom arealene.
Galleri 115	30,4	33,7	En liten del av rommet er ikke regnet med. Rommet har ikke dagslys eller utsyn, og har noe gjennomgangstrafikk.
Spis/lek 116	31,2	31,6	Ikke vesentlig forskjell mellom arealene.
Fingarderober 117	19,6	23,7	Det er gjort fratrekk for fingarderoberinnredning.
Verksted/lek 125	16	15,6	Ikke vesentlig forskjell mellom arealene.
Kjøkken 113	10,5	16,6	Det er gjort fratrekk for kjøkkeninnredning. Barnehagen har økt arealet barna kan bruke med noen kvadratmeter, men det er smalt.
Grupperom 132	9,2	9,2	Ikke forskjell mellom arealene.
Gang/bibliotek126	0	0	Ligger i personalavdelingen, men brukes av grupper av barn. Innredet med sofa og bokhylle. Det er ikke dagslys eller utsyn.
Sum	526,1	619,9	

Barnehagens arealnormer

Fana Gårds- og Friluftsbarnehage søkte 18. mai 2022 om godkjenning for redusert arealnorm for alle barn, fra 4 kvm til 3,5 kvm per barn over 3 år og fra 5,3 kvm til 5,0 kvm per barn under 3 år. Barnehagen har fra 2010 godkjenning for redusert arealnorm for 19 barn over 3 år, og vanlige arealnormer for øvrige barn.

Barnehagen beskriver i søknaden at små barn er mer inne enn store barn om vinteren, men er mer utendørs enn innendørs, hele året. Når de små barna er inne har de mulighet til å bruke arealene i storbarnsavdelingene, fordi storbarna er mye ute. Barnehagen har også beskrevet hvordan de små barna deltar i gårdsarbeidet, og hvordan de tilrettelegger for at de kan være mest mulig ute.

Barnehagen sendte 31. januar 2023 beskrivelse av hvordan de innendørs tilleggsarealene brukes av barna.

Vurdering av barnehagens areal og arealnormer

Redusert arealnorm fører til økt personbelastning på innearealene. Økt personbelastning kan ha negativ innvirkning på barnas mulighet for aktivitet og hvile (§ 10), psykososiale forhold (§ 12), renhold (§ 13), sikkerhet (§ 14), smittevern (§ 17), inneklime (§ 19) og lydforhold (§ 21).

Barnehagen har en del godkjente leke- og oppholdsarealer som ikke holder optimal kvalitet:

- Fingarderobe 015 mangler dagslys og utsyn.
- Kjøkken 028 mangler dagslys.
- Galleri 115 har ikke dagslys og utsyn og har noe gjennomgangstrafikk.
- Fingarderobe 117 har lite dagslys og utsyn.

Til sammen utgjør dette 88,9 kvm. Vi anser at barnehagens tilleggsarealer, som beskrevet i tabellen over, oppveier for at disse arealene har lave kvaliteter.

Det er vanlig at barn over 3 år i natur- og friluftsbarnehager, som Fana gårds- og friluftsbarnehage er, kan ha redusert arealnorm. Vi har vurdert at denne barnehagen også kan ha redusert arealnorm for barn under 3 år av følgende årsaker:

- Alle barna er mer ute enn inne. Styrer opplyste at barna er inne 1 – 2 timer per dag.
- Barnehagen har rom/bygg som gjør det enklere å være ute, herunder to grillhytter, fjøset, en lekehytte og et rom i hovedbygget (Møteplass 016).
- De to grillhyttene er store nok til at større grupper kan oppholde seg der, også i ganske dårlig vær.
- Barnehagen har i tillegg to lavvoer, en liten hytte og en gapahuk utenfor barnehagens inngjerdete område som gjør det enklere å være ute på tur.
- Barnehagens leke- og oppholdsarealer, innendørs tilleggsarealer, fjøs og grillhytter sannsynliggjør at barnehagen forsvarlig kan huse alle barna også når været er så dårlig at det ikke er forsvarlig å være ute.
- Barnehagen har flere turdager i uken, og en liten turbuss som gjør det enklere å dra på lengre utflukter.

Reduksjonen i arealnorm gjør at barnehagen kan ha omtrent 11 flere barn enn om barnehagen skulle følge veiledende arealnormer. Det er reduksjonen i arealnorm for barn over 3 år som utgjør mesteparten av denne økningen.

Vi vil ved fremtidige tilsyn legge vekt på at barnehagen fortsatt er svært mye ute, at alle barnehagens leke- og oppholdsrom holder god kvalitet, samt at tilleggsarealene er i bruk.

Dersom barnehagen ikke har økt utetid kan den økte personbelastningen på innearealene ha negativ helseeffekt på barna. Barnehagen må derfor påregne hyppigere tilsyn fra Miljørettet helsevern.

Med hilsen
Helsevernenheten

Tore-André Gram-Knutsen - Enhetsleder
Ragnhild Jarlsby - Senioringeniør

Dokumentet er godkjent elektronisk.